

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI TÝMU Č. 9 PRO KAMENIVO ZA ROK 2023

Vedoucí týmu: Ing. Zuzana Sazimová

Tajemník týmu: Ing. Petr Svoboda

1. Poslání a charakteristika týmu

Kámen a kamenivo jsou základními a nejrozšířenějšími stavebními materiály. Používají se při výstavbě všech druhů vrstev vozovky a také pro další stavební účely. Tým pro kamenivo se tak nezabývá jenom kamenivem určeným pouze pro výstavbu silnic.

Tým pro kamenivo je odborným týmem a je jedním z nejstarších týmů Sdružení. Důvodem jeho vzniku bylo získávání a zpracování informací z oblasti problematiky výroby a prodeje kameniva a předávání těchto informací odborným pracovníkům členských firem prostřednictvím členů týmu. Naopak tým zase získává zpětnou vazbu od těchto firem, přebírá jejich zkušenosti a problémy z praxe.

Prostor na jednání týmu dostávají rovněž organizace prezentující technologie na těžbu a zpracování kameniva i organizace zaměřené na zkušebnictví (ZKK Hořice, ZK Blatná, TZÚS Plzeň, TZÚS České Budějovice atd.). V roce 2023 jsme pokračovali v intenzivnější spolupráci s Českou geologickou službou, Těžební unií a dalšími partnery ve snaze zviditelnit prohlubující se nevyváženost mezi rostoucí poptávkou po kamenivu a otevíráním nových dobývacích prostor a nalezení řešení v podobě legislativních změn.

2. Porady v roce 2023

Datum porady	Místo konání / u firmy	Počet účastníků / hostů
16. 5. 2023	Praha/Ředitelství silnic a dálnic	10 + 16

3. Členská základna týmu (stav k 31. 12. 2023)

Členskou základnu týmu tvoří převážně organizace, které se zaměřují na výrobu kameniva a zhotovitelé staveb, kteří kamenivo používají. Pravidelně se jako hosté zúčastňují zástupci zkušeben, kteří přinášejí důležité informace jak z oblasti technické normalizace, tak z oblasti zkušebnictví, a dále zástupci Centra technické normalizace, kteří podávají informace o vývoji evropských norem a implementaci norem do české normalizační soustavy. Stále významnější je pak spolupráce se zástupci investorských organizací, pokračovala úzká spolupráce s ŘSD ČR. Jako hosty jsme v roce 2023 opět zvali rovněž zástupce Těžební unie a výrobních organizací, které nejsou členy Sdružení, a rovněž zástupce České geologické služby, kteří zpracovávají studie bilancující stavy zásob nerostných surovin. Proto se také (bohužel) stává, že hosté, co se týká počtu, na jednání týmu převážili členy týmu.

4. Výsledky činnosti týmu v roce 2023 včetně zhodnocení činnosti a plnění úkolů

V roce 2023 se uskutečnilo jedno jednání v prezenční podobě, stále ale zachováváme v případě zájmu možnost on-line připojení. Kromě jednání samotného týmu se uskutečnilo několik dalších jednání především k přípravě medializace problematiky nedostatku kameniva. Toto téma bylo rovněž diskutováno na dalších fórech, jako např. na Silniční konferenci, konferenci Asfaltové vozovky, Setkání těžařů.

Po několikaletém přešlapování v tvorbě evropských norem byl v rámci CEN učiněn další pokus o zpracování nové normy na kamenivo. Je nutné také reagovat na proces CPR Acquis.

Členům týmu pro kamenivo byla rovněž zprostředkována informace k systému CES Ředitelství silnic a dálnic. Bylo doporučeno, aby se systém do budoucna zjednodušil a kontrola se přesunula od papírové podoby na stavbu. Členové týmu projeví zájem uspořádat ve spolupráci s ŘSD speciální workshop zaměřený přímo na problematiku kameniva.

Pokračuje spolupráce s investorskými organizacemi.

Spolupráce s investorskými organizacemi

V rámci jednání i na samostatných schůzkách pokračovala spolupráce s investorskými organizacemi. Ing. Jan Čihák ze Správy železnic, s. o., a Ing. Jiří Škrabka z ŘSD na jednáních týmu informovali o aktuální situaci v investorských organizacích a vývoji nejdůležitějších předpisů, zástupci SŽ (Ing. Čihák a Ing. Jasanský) potvrdili pozitivní informaci, že SŽ do budoucna nebude požadovat hodnocení štěrkodrtí výrobním certifikátem (tzn. podle § 5 odst. 2 NV 163/2002 Sb.). Ing. Svoboda proto následně na jednání pracovní skupiny MPO k novelizaci nařízení vlády č. 163/2002 Sb. tento požadavek uplatnil. Změnu podpořilo dopisem i SŽ. Přes souhlas rozhodujícího investora nebyla změna v př. č. 1 NV č. 163 schválena, resp. bylo odmítnuto nyní přílohu č. 1 NV č. 163 novelizovat, ale bylo přislíbeno změnu zapracovat při nejbližší revizi přílohy č. 1.

NA 73. jednání týmu Ing. Čihák a p. Kropáček podali informaci o dokončení předpisu OTP pro železniční spodek. Všechny připomínky k materiálu byly vypořádány už na posledním jednání týmu. Bohužel v předpisech zůstává výrobní certifikace (§ 5 NV č. 163/2002 Sb) do doby, než se změní způsob posuzování v příloze 1 NV 163/2002 Sb.

Na jednání týmu byl řešen rovněž požadavek na certifikovaný SMK pro výrobce ŠD a MZK. Tato oblast zůstávala do roku 2020 nepokrytá, na stavbách se velmi často nerozlišuje směr kameniva (např. 0/32) dle ČSN EN 13242 a štěrkodrtě (0/32 ŠD_A, ŠD_B atd.), které musí být používány v PK v rámci ČSN EN 13285 (Nestmelené směsi – Specifikace) a ČSN 736126-1 (Stavba vozovek – Nestmelené vrstvy...). Proto byl tento požadavek zaveden. Na jednání týmu proběhla diskuse, jestli přináší tento požadavek skutečně požadovanou kvalitu. Členové týmu se domnívají, že je třeba se na danou problematiku (0/32 dle ČSN EN 13242 a 0/32 ŠDA či ŠDB dle ČSN 736126-1) zaměřit již při projektování díla (0/32 a 0/32 ŠD není totéž) a následně dále důslednou kontrolou přímo na stavbě, například i dodacích listů materiálů, které jsou na stavbách používány.

Problematika dostatku kameniva pro dopravní stavby

Na 73. jednání týmu byli přizváni zástupci České geologické služby (Ing. Josef Godány) a Těžební unie (Ing. Pavel Fiala). Navázali na svá předchozí vystoupení na jednání týmu a zopakovali nejdůležitější závěry studie zpracované pro ŘSD ČR. Součástí studie je také analýza legislativy. Cílem analýzy bylo poukázat na právně-teoretické i praktické zásadní problémy, které tvoří právní překážky pro realizaci hornické činnosti, případně v jejichž důsledku vznikají nadbytečné průtahy v řízení.

Výstupy z analýzy rozčlenily „překážky“ k efektivnímu a časově přijatelnému získání veřejnoprávních oprávnění k těžbě nerostů do několika základních okruhů:

- a) Defektní právní úprava s absencí provázanosti jednotlivých ustanovení.
- b) Chybějící právní úprava některých správních postupů.
- c) Nedostatečně definovaný veřejný zájem na průzkumu, vyhledávání a dobývání ložisek.
- d) Nemožnost využití institutu vyvlastnění.
- e) Nedůvodné průtahy v řízení.

Bylo poukázáno na to, že je potřeba zintenzivnit jednání s příslušnými úřady (především MPO) a přesvědčit je, že je nutné urychleně jednat. Dále by bylo vhodné zainteresovat i zákonodárce, především některé poslance nejlépe v rámci Hospodářského výboru PSP.

Bohužel je nutné problematiku dostatečně medializovat, byla připravena diskuse na Silniční konferenci, příspěvek pro konferenci Asfaltové vozovky, bude snaha uskutečnit seminář v Poslanecké sněmovně a budou připraveny další mediální aktivity.

Ing. Fiala a Ing. Godány zároveň požádali, aby Sdružení požádalo výrobce kameniva o zaslání detailnějších informací týkajících se struktury výroby. Ne všichni výrobci reflektují na tuto žádost. Ing. Svoboda přislíbil za Sdružení dopis s žádostí výrobcům odeslat. Žádost byla členům Sdružení (výrobcům kameniva) zaslána, bohužel na tento požadavek reaguje pozitivně jen část výrobců.

Na jednání týmu se členové také shodli, že je nutné vytvořit pracovní skupinu složenou ze zástupců MPO, MD, případně dalších ministerstev, a také doplněnou o zástupce těžařů a navrhnout konkrétní funkční opatření. Tato pracovní skupina byla následně vytvořena a připravila návrh legislativních změn.

V listopadu 2023 byly schváleny změny týkající se především novely zákona č.416/2016 Sb. v podobě zákona č. 465/2023 Sb.

Podstatné změny jsou následující:

- a) Zavádějí zvláštní právní režimy pro správní řízení o stanovení dobývacích prostorů, povolení těžby a vyvlastňování nemovitostí ve prospěch těžby. Účelem je zrychlení a usnadnění těchto správních řízení a omezení procesní ochrany práv vlastníků, obcí i dotčené veřejnosti na jedné straně a veřejných zájmů chráněných zvláštními zákony na druhé straně.
- b) Zvláštní právní režimy mají platit pro obecně (zákonem) vymezené „kritické nerosty“ a dále pro individuálně vymezená „ložiska strategických nerostů“ (vymezené formou nařízení vlády). To jsou ložiska vymezená dvěma znaky. Materiální znak spočívá v tom, že jde o ložiska „kritických nerostů“, což mají být v zákoně taxativně vyjmenované druhy nerostů (včetně vápence, stavebního kamene a štěrkopísku). Formální znak spočívá v tom, že jde o ložiska, která vymezí vláda formou nařízení.
- c) Zavádí vyvlastňovací účel ve prospěch těžby „ložisek strategických nerostů“.
- d) Zavádí – prostřednictvím odkazu na zvláštní ustanovení liniového zákona o vyvlastnění – urychlený režim vyvlastňování nemovitostí ve prospěch těžby (s omezenou ochranou práv vlastníků nemovitostí).
- e) Zavádějí do horního zákona a do zákona o hornické činnosti zvláštní procesní pravidla urychlených právních řízení týkajících se těžby (a to řízení o stanovení dobývacího prostoru a řízení o povolení hornické činnosti, tj. o povolení těžby), která jsou podobná zvláštním procesním pravidlům urychleného správního řízení o umístění a povolení staveb podle liniového zákona. Jinými slovy, správní řízení týkající se těžby „kritických nerostů“, resp. „ložisek strategického významu“, mají být podobně urychlená, jako jsou nyní urychlená správní řízení o povolení a umístění staveb veřejné infrastruktury v režimu liniového zákona. Jde zejména o fikci kladného a nepodmíněného závazného stanoviska dotčeného orgánu a nemožnost prodloužení lhůty 30 dnů pro dotčený orgán k vydání závazného stanoviska, resp. pro nadřízený dotčený orgán při revizi závazného stanoviska v odvolacím či rozkladovém řízení; v řízeních týkajících se „ložisek strategických nerostů“ pak jde navíc o omezený přezkum vydaného rozhodnutí či povolení v rozkladovém řízení jen na zákonnost, a nikoli též na věcnou správnost.

Tímto došlo k definování veřejného zájmu v oblasti těžby a návazně také surovinové potřeby pro strategické infrastrukturní projekty. Veřejný zájem ochrany životního prostředí dále existuje, došlo pouze k určitému vyrovnání obou (někdy protichůdných) veřejných zájmů.

Čas ukáže, nakolik budou výše uvedené změny dostačující.

Problematika opětovného použití materiálů a efektivního využívání ložisek

Ing. Svoboda informoval již na 69. jednání o obnovení činnosti pracovní skupiny MPO týkající se opětovného použití materiálů ve stavebnictví s tím, že by se komise měla zabývat především betonovým recyklátem (směsným recyklátem) a zeminami. Obnovená pracovní skupina se sešla znovu v roce 2023, nicméně nedošlo k zásadnímu posunu v tvorbě vyhlášek. Byly pouze vytvořeny pracovní skupiny, které ovšem nebyly sestaveny podle původních předpokladů podle jednotlivých typů materiálů (SDO, zeminy, materiály z prům. a energetické výroby), ale podle oblastí činnosti, a to skupina pro způsoby užití, skupina pro analytické metody a vzorkování a skupina pro environmentální kritéria. Tyto pracovní skupiny byly vytvořeny již na jednání na MPO dne 9. 3. 2023. Jak je ovšem uvedeno výše, žádná významná aktivita nebyla realizována. Jedním z důvodů je i fakt, že MPO spoléhá na to, že činnost pracovních skupin bude řízena „dobrovolnický“. Na samotnou tvorbu vyhlášek nejsou vyčleněny prakticky žádné finanční zdroje.

Evropské normy na kamenivo a požadavky na kamenivo v navazujících normách

Pan Karel Krutil ze společnosti ZKK, s.r.o., podal na jarním i podzimním jednání týmu tradiční podrobnou informaci o stavu evropských výrobních norem a norem zkušebních. Podal informaci z plenárního zasedání v Oslo, které se konalo ve dnech 18. a 19. 10. 2022. Všechny podstatné závěry z jednání jsou uvedeny v příložené zprávě o stavu výrobních norem. Důležité je především rozhodnutí nepokračovat v pracích na prEN 17055-1, 13383-1, 13450-1, 13055, 17555-2, 13383-2, 13450-2. Důvodem je, že by se pravděpodobně nestihla lhůta 3 let a stejně by byly položky CMC vyškrtuty. Následně bude zajištěno vytvoření nových položek.

Dále p. Krutil podal informaci, že souběžně s posouzením dopadů CPR a přípravou nového návrhu CPR zahájila komise dialog se zeměmi EU s cílem naplánovat a organizovat budoucí práci na přizpůsobení Acqius (tj. harmonizovaných norem, evropských dokumentů pro posuzování a právních aktů Evropské komise). Přizpůsobení Acquis je nezbytné v každém případě a bez ohledu na konečnou podobu, kterou může revize CPR mít.

Byla dokončena revize normy ČSN 73 6121 Stavba vozovek – Pokládka hutněných asfaltových směsí. O stavu projednávání této důležité normy informoval na jednání Ing. Petr Svoboda. V přílohách normy jsou definovány požadavky na kamenivo pro jednotlivé typy asfaltových směsí. Mezi nejdůležitější změny patří zrušení zkoušky trvanlivosti síranem hořčnatým, zrušení možnosti požadovat zvýšené parametry ohladitelnosti kameniva v úrovni kategorie PSV 56 a zrušení požadavků na propad tzv. středním sítem u někt. úzkých frakcí.

5. Informační zdroje a spolupráce s jinými institucemi

1) CEN, ÚNMZ (ČAS), TNK 99, TNK 147

K práci týmu pro kamenivo byly využity informace zástupce v TNK 99 Kámen a kamenivo a TNK 147, CEN/TC 154/SC3, CEN/TC 227/WG 6 a informace dalších odborníků především z řad členských organizací.

2) Další týmy Sdružení

Prostřednictvím tajemníka týmu byli členové informováni o závěrech z jednání týmů souvisejících s činností týmu pro kamenivo. Byla využita především spolupráce s týmem pro asfaltové technologie za horka, týmem pro životní prostředí a týmem pro cementobetonový kryt a podkladní vrstvy.

3) Notifikované osoby (Oznámené subjekty) a Centra technické normalizace

Jednání týmu pro kamenivo se pravidelně účastní zástupci notifikovaných osob (Oznámených subjektů), se kterými je řešena problematika uvádění výrobků na trh, systém řízení výroby, nařízení CPR apod. Zástupci příslušných CTN pak informují o stavu normalizačních úkolů.

4) Vysoké školy

Pokračuje spolupráce v normalizační oblasti, v oblasti zajištění uplatnění méně upotřebitelných frakcí kameniva a v oblasti zkoumání závislosti protismykových vlastností na ohladitelnosti kameniva.

5) Těžební unie

V roce 2023 pokračovala spolupráce na dokončení společných studií, jejichž cílem je analyzovat potřebu kameniva pro dopravní stavby. Je potřeba pokračovat ve výborné spolupráci, přestože se v roce 2023 podařilo iniciovat řadu legislativních změn.

Členové Sdružení se prostřednictvím zpravodaje SILNICE MOSTY a webových stránek dovídají o nejvýznamnějších akcích TU, především výstavě Expo Lesní lom a Setkání těžařů.

6) ŘSD ČR a SFDI

Pravidelná informovanost je stěžejní záležitostí v rámci spolupráce s ŘSD, členové týmu se podílí na realizaci výzkumných úkolů, porovnávacích zkoušek, realizaci zkušebních úseků apod. ŘSD se aktivně zapojilo do spolupráce na dokončení studie realizované ve spolupráci s Českou geologickou službou a Těžební unií, a to poskytnutím dat i finančních prostředků. Spolupráce pokračuje v oblasti týkající se schvalování materiálů pro stavbu vozovek.

7) Česká geologická služba

Důležitá je spolupráce na dokončení studie „Vyhodnocení aktuálního stavu a perspektivy využívání stavebních surovin v České republice s důrazem na stavební kámen a štěrkopísku“ a hlavně uplatňování závěrů této studie. Aktivita by měla vést k efektivnějšímu přístupu k nerostným surovinám. Koncem roku se pak podařilo prosadit některé legislativní změny, které by mohly urychlit rozšiřování dobývacích prostor.

6. Plán činnosti na rok 2024, předpokládané termíny jednání

Počátkem roku 2024 bude opět zorganizován sběr dat o výrobě kameniva v kamenolomech v roce 2023. Údaje o výrobě kameniva v roce 2023 budou součástí každoročně vydávané publikace Sdružení Přehledy o výrobě a zpracování materiálů pro stavbu vozovek. Nadále bude sledována problematika nebezpečných látek v kamenivu, možné využití vedlejších produktů, kvalita jemných částic atd.

Na první pololetí roce 2024 je plánováno jednání na lomu spol. Kámen a písek Český Krumlov (seznámení členů týmu s možnostmi skládkování mechanicky zpevněného kameniva), jednání bude v prezenční podobě.

- Opět byl „nastartován“ proces tvorby a připomínkování norem na kamenivo v rámci CEN. Konečně by snad měla být dokončena již mnoho let odkládaná výrobová norma na kamenivo pro stavební účely.
- Bylo spuštěno elektronické schvalování zkoušek typu ze strany ŘSD, systém CES byl v únoru 2023 na el. semináři ze strany ŘSD ČR představen a v roce 2024 bude na tuto aktivitu navázáno ve formě semináře zaměřeného konkrétněji na způsob schvalování zkoušek typu asfaltových směsí a průkazních zkoušek betonů. Tato problematika bude v rámci týmu sledována. Je nutná spolupráce s dalšími asociacemi a sdruženími v záležitostech usnadnění rozšiřování dobývacích prostor a otevírání nových kamenolomů. Budou shromažďovány první poznatky z praxe. Budou sledovány technické normy na směsi materiálů, ve kterých kamenivo představuje rozhodující podíl.

Zpracovali: Ing. Zuzana Sazimová
Ing. Petr Svoboda

V Liticích a Praze dne 10. 2. 2024